

เภสัชกรกับการฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19

จากประสบการณ์ที่ดีฉันมีโอกาสได้ทำงานในศูนย์วัคซีนจุฬาฯ ซึ่งจัดเป็นศูนย์ฉีดวัคซีนนอกโรงพยาบาล เริ่มจากที่รู้ตัวว่าต้องมาช่วยงานในศูนย์วัคซีน ในฐานะเภสัชกร จึงได้ไปดูระบบงาน การเก็บรักษาวัคซีน และระบบการบันทึกต่างๆที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เพื่อทำความเข้าใจระบบทั้งหมด และมาประยุกต์ใช้ในศูนย์ฉีดวัคซีนจุฬาฯที่จามจุรีสแควร์และจามจุรี 9 แน่นอนสำหรับฝ่ายเภสัช สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการเก็บรักษาวัคซีนอย่างดีที่สุดเพื่อคงคุณภาพของวัคซีน จึงต้องจัดหาภาชนะบรรจุอุณหภูมิ 2-8 องศาเซลเซียส ในการเตรียม ice box นี้มีขั้นตอนการเตรียมที่ละเอียด ต้องเตรียมใหม่ทุกวันเพื่อให้ได้อุณหภูมิตามต้องการ การรับและขนส่งวัคซีนจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งจะต้องควบคุมอุณหภูมิ เพื่อให้วัคซีนมีคุณภาพก่อนถึงผู้รับการฉีดอย่างดีที่สุด นอกจากการจัดเตรียมวัคซีนแล้ว ฝ่ายเภสัชมีหน้าที่จัดหาอุปกรณ์อื่นๆที่จำเป็นและอำนวยความสะดวกแก่ฝ่ายพยาบาลผู้ทำหน้าที่ฉีดวัคซีน และเตรียมยาฉุกเฉินต่างๆที่จำเป็นสำหรับกรณีเกิดผลข้างเคียงจากการได้รับวัคซีน เมื่อทีมงานหลังบ้านตกลงทำความเข้าใจระบบงานและรับทราบแผนจำนวนโดสต่อวันแล้ว เราก็ต้องวางแผนกำลังคนเพื่อช่วยงานจิตอาสาให้เหมาะสม เพราะคาดการณ์แต่แรกว่าถ้าฉีด Sinovac คนละ 2 โดส เราต้องใช้เวลาทำงานนี้ต่อเนื่องอย่างน้อย 42 วัน แต่เมื่อผ่านไปพบว่าในช่วงหลังได้รับ AstraZeneca เพิ่มด้วย จึงเริ่ม

ฉีด Astra เข็ม 1 ด้วย ในคาบเย็น ภาระรับผิดชอบจึงมากขึ้น ต้องมีการปรับ SOP ทั้งนี้เพื่อเร่งให้มีการฉีดวัคซีนให้ได้จำนวนมากที่สุด

ในด้านการบริหารจัดการ ทีมงานหลังบ้านของเราแบ่งคร่าวๆเป็น 6 งาน

1. จัดทำแนวปฏิบัติ (SOP) ของทุกๆงานที่จิตอาสาทุกคนที่มาช่วยงานต้องรับทราบและปฏิบัติเหมือนกัน เช่น การเตรียม ice box การจ่ายวัคซีนไปยังจุดฉีดวัคซีน การตรวจสอบชากวัคซีนที่รับคืนจากจุดฉีด การดูวัคซีนในพื้นที่เตรียมยา การจัดเก็บชากขวดวัคซีนก่อนส่งไปกำจัดอย่างถูกต้อง

2. งานจัดเตรียมข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับวัคซีนเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลแก่บุคลากรทางการแพทย์ เช่น เอกสารกำกับยา บทความตีพิมพ์ต่างๆ

3. จัดเตรียมทีมดูดยา ในช่วงแรกที่บริการฉีดวัคซีน Sinovac เกสซ์กรจะช่วยงานดูดยาวัคซีนคู่กับฝ่ายพยาบาล แต่ในช่วงที่บริการฉีด AstraZeneca ต้องจัดเตรียมทีมเกสซ์กรดูดยาโดยเฉพาะ

4. การเตรียมเอกสารต่างๆ เช่น เอกสารควบคุมต่างๆเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อการทวนสอบกรณีมีปัญหาระหว่างปฏิบัติงาน เตรียมสติเกอร์บาร์โค้ดวัคซีนแต่ละโดส แต่ละวัน และเตรียมสติเกอร์รหัสพยาบาลผู้ฉีด ซึ่งเอกสารเหล่านี้ต้องเตรียมก่อนล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน

5. การจัดเตรียมเวชภัณฑ์และเวชภัณฑ์ที่มีใช่อื่นๆ วัสดุสิ้นเปลืองและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมใช้อยู่เสมอ

6. จัดทำข้อมูลคำแนะนำเพื่อเผยแพร่สำหรับผู้ที่ได้รับวัคซีนแล้ว และจัดทีมอาจารย์เกสซ์กรเพื่อตอบปัญหาหรือติดตามอาการอันไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดจากวัคซีนที่ได้รับ ทาง LINE official account

จะเห็นว่าการทำงานในทุกๆส่วนต้องอาศัยการประสานงานที่ชัดเจนเพื่อให้การปฏิบัติงานในแต่ละวันเป็นไปอย่างราบรื่น ในช่วงเย็นของทุกๆวัน ทีมงานทุกๆฝ่ายของศูนย์ฉีดวัคซีนจะมีการประชุมสรุปปัญหาหน้างานต่างๆ เพื่อปรับปรุงและเตรียมงานวันต่อไป ดังนั้นทีมงานหลังบ้านทุกคนจึงทุ่มเทอย่างดีที่สุด เพื่อให้งานบริการประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้รับความร่วมมือจากจิตอาสา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรของคณะเภสัชศาสตร์ ได้มีส่วนช่วยงานในหลายจุดของศูนย์ฉีดวัคซีน ไม่เพียงแต่จุดฉีดวัคซีนโดยตรง ได้แก่ จุดคัดกรองวัดความดัน จุดจัดคิวเข้าฉีดวัคซีน และจุดตรวจและรับคืนเอกสารหลังจากสังเกตอาการครบเวลา นอกจากนี้ยังมีนิสิตเภสัชศาสตร์ปี 6 ได้มาช่วยงานในส่วนคัดกรองก่อนฉีดยา ได้ฝึกทักษะการซักประวัติโรคและการใช้ยา และช่วยงานส่วนสังเกตอาการอันไม่พึงประสงค์จากวัคซีน

สิ่งที่ประทับใจที่อยากจะกล่าวถึงทีมหลังบ้าน คือ ทีมเภสัชกรจากร้านยาโอสถศาลา ได้แก่ ภญ.พรรณทิพา แก้วเกตุทอง ภก.อนุกุล ชื่นอารมย์ และ ภก.دنุพล เขวงกิจสกล ทั้งสามท่านเป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนงานเตรียมวัคซีน และยังมีคุณพรพรรณ โรหิตรัตน์ ผอ.ฝ่ายวิชาการคณะเภสัชฯ ช่วยประสานงานกับบุคลากรจิตอาสาเพื่อลงปฏิบัติงานในแต่ละวัน นอกจากนี้ยังมีทีมอาจารย์เภสัชกรที่ทำหน้าที่ดูดยา นำโดย ผศ.ภญ.ดร.ณัฐธาดา อารีเปี่ยม ที่ช่วยฝึกทีมนิสิตเภสัชศาสตร์ ปี 6 ซึ่งกำลังฝึกปฏิบัติวิชาชีพ ณ แหล่งฝึกโรงพยาบาลต่างๆ เพื่อมาเป็นทีมดูดยา นิสิตได้ลงมือปฏิบัติจริง ถูกต้องตามหลักวิชาการโดยใช้เทคนิคปลอดเชื้อ (aseptic technique) ซึ่งอาจารย์ณัฐธาดาจะให้ความสำคัญมาก เพราะว่าเราไม่ได้เตรียมยาในโรงพยาบาลซึ่งมีห้องสะอาด (clean room) หรือห้องแยก (separated room) ซึ่งสามารถควบคุมความสะอาดได้ ดังนั้น ที่ศูนย์ฉีดวัคซีน จามจุรีสแควร์นี้จึงได้จัดเตรียมสถานที่หรือสิ่งแวดล้อมสำหรับการเตรียมวัคซีนเพื่อป้องกันผลิตภัณฑ์ให้คงคุณภาพและปราศจากการปนเปื้อนอย่างเต็มที่ อาจารย์จึงได้จัดทำแนวปฏิบัติสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่เตรียมวัคซีนอย่างละเอียด เริ่มตั้งแต่การแต่งกาย สวมเสื้อกาวน์ หมวก ถุงมือ การล้างมือ การทำความสะอาดบริเวณเตรียมยา และล้างมือทุกครั้งที่เตรียมยาจากขวดใหม่ วิธีการดูดยาอย่างไรเพื่อให้ได้ปริมาณครบโดสตามที่บริษัทวัคซีนแนะนำ อุปกรณ์ทุกชิ้น เช่น ถาดสแตนเลส ถาดพลาสติก และอื่นๆ ผ่านการล้างทำความสะอาดโดยกลุ่มงานนักวิทยาศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และจัดส่งมายังศูนย์ฉีดวัคซีน จามจุรีสแควร์ทุกวัน นี่แหละคือสิ่งที่สะท้อนวิชาชีพเภสัชกรที่ได้รับการสั่งสอนมาจากคณาจารย์ ให้ความสำคัญของการดูแลผลิตภัณฑ์ยาการทำงานอย่างเป็นระบบ ในวันที่มียอดฉีดจำนวนมากกว่าปกติ จำเป็นต้องมีการวางแผนกำลังคนเพิ่มเติม ทางทีมงานยังได้รับความอนุเคราะห์จาก ศิษย์เก่าเภสัชกรหลายท่านมาช่วยผลัดเปลี่ยนกันเตรียมวัคซีน ดังนั้นจะเห็นว่างานจะสำเร็จได้ด้วยการทำงานที่เข้มแข็ง มีจิตอาสา และมีเป้าหมายเดียวกัน คือ ให้ผู้รับบริการได้รับยาที่มีคุณภาพและปลอดภัย

จากประสบการณ์ในครั้งนี้ ทำให้ได้เห็นน้ำใจของพี่น้องชาวเภสัชและชาวจุฬาฯ เราทำงานร่วมกันเป็นทีมสหวิชาชีพ ทั้งแพทย์ พยาบาล เภสัชกร นักสหเวชศาสตร์ และยังมีทันตแพทย์มาช่วยฉีดยาอยู่ช่วงระยะหนึ่งที่เราต้องฉีดวัคซีนในคาบเย็นด้วย นอกจากนี้อาจารย์และบุคลากรคณะอื่นๆอีกมากมายที่มาช่วยงานจิตอาสาในทุกๆจุดที่ศูนย์ฉีดวัคซีน แสดงถึงพลังของชาวจุฬาฯในยามวิกฤต ทำให้พวกเราสามารถก้าวผ่านไปได้

